

KLAGANDE

Stockholms stad

Ombud: Stadsadvokat Eva Ahlholm
Stockholms stad
Juridiska avdelningen
105 35 Stockholm

MOTPART

Inspektionen för vård och omsorg
Avdelning öst
Box 6202
102 34 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 22 mars 2017 i mål nr 4581-16,
se bilaga A

SAKEN

Särskild avgift enligt LSS

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Den 25 mars 2014 beslutade Älvsjö stadsdelsnämnd i Stockholms stad att bevilja NS bostad med särskild service enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i form av servicebostad. Beslutet angavs gälla från den 11 mars 2014. Den 5 december 2015 verkställdes beslutet i och med att NS flyttade in i en servicebostad på Södermalm i Stockholm. Dessförinnan hade han i december 2014 och mars 2015 tackat nej till boenden i Spånga-Tensta respektive Gnesta.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansökte den 7 mars 2016 hos förvaltningsrätten om att Stockholms stad skulle åläggas att betala en särskild avgift om 493 396 kr. Grunden för ansökan var att den insats nämnden beviljat NS inte tillhandahållits inom skälig tid.

Förvaltningsrätten biföll ansökan delvis i en dom den 22 mars 2017 och ålade Stockholms stad att betala en särskild avgift om 250 000 kr.

YRKANDEN M.M.

Stockholms stad (kommunen) yrkar i första hand att kammarrätten med ändring av förvaltningsrättens dom ska avslå IVO:s ansökan om att kommunen ska åläggas att betala särskild avgift, i andra hand att avgiften ska sättas ned och, om kammarrätten anser att avgiften i och för sig är riktig, att den helt eller delvis ska efterges. Kommunen anför bl.a. följande. Innan tidpunkten för när skälig tid har överskridits hade det lämnats ett godtagbart erbjudande avseende den beslutade insatsen. Skälet till att verkställigheten har fördröjts är att den enskilde tackade nej till erbjudandet. Det finns även synnerliga skäl för att kommunen inte ska utge någon särskild avgift. Den enskildes begäran om att tillgodoses med ett boende i de södra förorterna är ett så specifikt önskemål att det utgör skäl för att det inte ska utgå någon avgift. Möjligheten att erhålla bostad inom ett visst

område i Stockholms kommun är mycket begränsade. Dessutom finns utmärkta kommunikationer. Det ska inte finnas en skyldighet för kommunen att betala avgift för tid efter erbjudandet. Det medför ohållbara konsekvenser om enskildas önskemål att bo i vissa områden inom en kommun ska leda till skyldighet för kommunen att erlagga särskild avgift.

IVO bestrider överklagandet och anför att förvaltningsrätten redan har beaktat de grunder som kommunen åberopar.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom.

Frågorna i målet är om kommunen tillhandahållit NS den beviljade insatsen enligt LSS inom skälig tid och, om så inte är fallet, till vilket belopp den särskilda avgiften ska bestämmas samt om det finns skäl för att sätta ned eller efterge avgiften.

Det saknas en bestämd tidsgräns för när ett dröjsmål ska betraktas som oskäligt. Såsom förvaltningsrätten har redogjort för måste den frågan alltid avgöras utifrån en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet (se prop. 2007/08:43 s. 18 f.).

I bl.a. RÅ 2007 ref. 36 anges att kommunen har en skyldighet att hålla sig informerad om och tillgodose behoven hos de personer inom kommunen vilka omfattas av LSS men också att planera för att tillgodose behov som kan förutses uppkomma först senare. Detta planeringsansvar ska beaktas vid bedömningen av vad som är skälig tid. I det sammanhanget kan också beaktas att det kan krävas längre tid för att verkställa t.ex. insatsen gruppbostad än andra bostadsinsatser.

I RÅ 2009 ref. 21 bedömde Högsta förvaltningsdomstolen att särskild avgift inte skulle tas ut när en enskild förklarar sig endast godta ett visst boende som kommunen inte kunnat tillhandahålla. I avgörandet anges dock bl.a. följande angående frågan om önskemål om en viss insats från den enskilde. Insatser enligt LSS bygger på frivillighet och självbestämmande för den enskilde. Det finns inga möjligheter att genomföra någon verkställighet mot den enskildes vilja. Den enskildes önskemål om utformningen av en insats bör beaktas i detta sammanhang, även om han eller hon inte kan ställa allt för specificerade krav. Reglerna om särskild avgift bör självfallet inte tillämpas så att de motverkar ett sådant hänsynstagande från kommunens sida, så att kommunen i stället för att arbeta för att tillgodose den enskildes önskemål försöker förmå honom eller henne att acceptera andra lösningar i syfte att kommunen ska undvika att påföras särskild avgift.

Det gick drygt 20 månader från det att NS beviljades insatsen till det att den verkställdes. Denna tid framstår som oskäligt lång och borde leda till att kommunen förpliktas att betala en särskild avgift. Den långa tiden har emellertid delvis sin grund i att NS önskat att boendet skulle ligga i Stockholms södra förorter samt att NS tackat nej till två erbjudanden om servicebostad. Frågan är hur dessa omständigheter påverkar bedömningen av om tiden varit skälig eller inte.

Såvitt framgår av utredningen i målet har den aktuella nämnden sedan insatsen beviljades känt till NS och hans föräldrars önskemål om att boendet skulle ligga i Stockholms södra förorter. Det är inte fråga om ett så specifikt önskemål som i det ovan nämnda rättsfallet RÅ 2009 ref. 21 att önskemålet i sig skulle innebära att det inte har varit möjligt för kommunen ett tillhandahålla den beviljade insatsen under aktuell tid. Önskemålet har i stället varit av sådant slag att det med hänsyn till NS rätt till självbestämmande innebär att kommunen har haft en skyldighet att beakta önskemålet vid tillhandahållandet av insatsen. Det innebär att kommunen i och med erbjudandet om boende i Spånga-Tensta inte kan anses ha

tillhandahållit NS den insats han beviljats. Kammarrätten instämmer också i förvaltningsrättens bedömning att erbjudandet om servicebostad i Gnesta inte ska påverka bedömningen huruvida dröjsmålet varit skäligt.

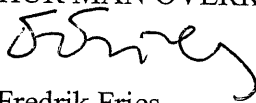
Redan den omständigheten att NS inte erbjudits ett boende över huvud taget förrän i december 2014 talar för att kommunen saknat den beredskap som den förutsätts ha enligt LSS. Önskemålet om att boendet skulle ligga i Stockholms södra förorter innebär dock att urvalet av möjliga servicebostäder i Stockholms stad har begränsats. Den tid som kan anses skälig för nämnden att tillhandahålla insatsen bör därför vara något längre än vad som normalt kan anses skäligt.


Mot bakgrund av vad som nu sagts anser kammarrätten att det, även med beaktande av att det funnits ett särskilt önskemål om var servicebostaden skulle ligga, har gått oskäligt lång tid innan insatsen tillhandahållits. Det finns därmed grund för att fastställa en särskild avgift för kommunen.

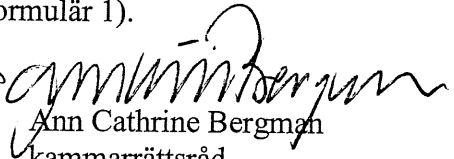
Även om det oskäliga dröjsmålet kan anses vara något kortare än vad IVO och förvaltningsrätten har utgått från anser kammarrätten vid en samlad bedömning att den särskilda avgiften inte bör bestämmas till ett lägre belopp än det som förvaltningsrätten har beslutat. Den omständigheten att NS tackat nej till boendet i Spånga-Tensta eller det som i övrigt kommit fram i målet utgör inte skäl för eftergift eller nedsättning av avgiften.


Överklagandet ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).


Fredrik Fries
kammarrättsråd
ordförande


Elisabet Reimers
kammarrättsråd
referent


Ann Cathrine Bergman
kammarrättsråd


Gustav Granholm
kammarrättsfiskal
föredragande



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

DOM
2017-03-22
Meddelad i Stockholm

Mål nr
4581-16

Avdelning 33

SÖKANDE

Inspektionen för vård och omsorg
Avdelning öst
Box 6202
102 34 Stockholm

MOTPART

Stockholms stad
Älvsjö stadsdelsnämnd
Box 48
125 21 Älvsjö

SAKEN

Särskild avgift enligt LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten ålägger Stockholms stad att betala en särskild avgift till staten om 250 000 kr.

YRKANDEN M.M.

Älvsjö stadsdelsnämnd i Stockholms stad (nämnden) beslutade den 25 mars 2014 att bifalla NS:s ansökan om bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Beslutets giltighetstid var från och med 11 mars 2014 till och med 30 april 2017. Beslutet verkställdes den 5 december 2015.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansöker hos förvaltningsrätten om att Stockholms stad genom Älvsjö stadsdelsnämnd ska åläggas att betala en särskild avgift enligt 28 a § LSS med ett belopp om 493 396 kr för perioden den 11 juni 2014 – 5 december 2015. Skälen för IVO:s ansökan framgår av bilaga 1.

Nämnden yrkar i första hand att särskild avgift inte ska utgå och i andra hand att den ska efterges. Vidare yrkar nämnden att den av IVO yrkade avgiften och den repressiva delen ska utgå eller sättas ned. Nämnden anför bl.a. följande. Den enskilde (NS) har erbjudits andra alternativ innan beslutet de facto verkställdes den 5 december 2015. Det var fråga om dels en servicelägenhet i Spånga-Tensta (december 2014) och dels en lägenhet i Gnesta (mars 2015). NS tackade nej till båda erbjudandena. Stockholm är en stor kommun varför man bör ta hänsyn till att den enskilde erbjudits boende inom kommungränsen oavsett om denna tackat nej eller inte. Nämnden har erbjudit verkställighet inom kommungränsen redan i december 2014 vilket får ses som ett skäl att efterge sanktionsavgiften alternativt sätta ned den så att den endast omfattar tidsperioden 140611-141203. Det råder en omfattande bostadsbrist både nationellt och i Stockholm. Det kan inte medföra sanktionsavgifter om kommunen inte verkställer i specifika stadsdelar. Att kunna bo i specifika stadsdelar är få förunnat i rådande bostadssituation.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 28 a § första stycket LSS ska en kommun eller ett landsting som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § LSS som någon är berättigad till enligt ett beslut av en sådan nämnd som avses i 22 § LSS, åläggas att betala en särskild avgift.

Enligt 28 b § LSS fastställs den särskilda avgiften till lägst tio tusen kr och högst en miljon kr. När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur lång tid dröjsmålet har pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall ska någon avgift inte tas ut.

I förarbetena till bestämmelserna (prop. 2007/08:43 s. 18 f.) anges bl.a. följande. Beslut om stöd och service enligt LSS ska i princip verkställas omedelbart. Det ligger dock i sakens natur att det inte kan anses rimligt att kommunen alltid ska kunna tillhandahålla en viss insats omedelbart. Skyldigheten att betala sanktionsavgift kan därför inte anknytas till dagen för beslutet eller dagen då verkställigheten av ett beslut avbrutits. Verkställigheten av beslut enligt LSS ska i stället ske inom skälig tid från tidpunkten för det gynnande beslutet, för att en ansökan om åläggande av sanktionsavgift inte ska göras. Det är inte lämpligt att ange någon generell tidsfrist för vad som är skälig tid, eftersom det alltid måste göras en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Vid bedömningen av om en sanktionsavgift ska påföras gäller vanligtvis så kallat strikt ansvar, vilket innebär att betalningsskyldighet åläggs när en regelöverträdelse objektivt kan konstateras.

Den första frågan förvaltningsrätten har att ta ställning till är om det föreligger ett oskäligt dröjsmål. När en insats beviljas med stöd av 9 § LSS gäller beslutet omedelbart (27 § fjärde stycket LSS). Kommunen ska i princip vidta alla åtgärder som är möjliga för att verkställa ett gynnande beslut. Nämnden verkställde beslutet om boende med särskild service för vuxna

den 5 december 2015, drygt 20 månader efter att insatsen hade beviljats. Det framgår av utredningen att NS redan år 2011 gjort en intresseanmälan om bostad och att den ändrades den 8 april 2014 till att gälla servicebostad. NS har erhållit två erbjudanden om servicebostad, dels i Spånga-Tensta i december 2014, dels i Gnesta i mars 2015. Han har tackat nej till båda dessa erbjudanden.

Nämnden har således under lång tid känt till NS:s situation och behov och har trots detta dröjt 20 månader med att verkställa den beviljade insatsen. NS önskemål om servicebostad har inte varit begränsad till något särskilt boende, mer än att han önskade att den skulle vara belägen i de södra förorterna. Det är således inte fråga om att han hade sådana specifika önskemål om boende att nämnden på grund av dessa har varit förhindrad att verkställa beslutet (jfr. RÅ 2009 ref. 21). Det förhållandet att NS erbjudits två bostäder kan, mot bakgrund av hans önskemål, inte anses innebära att nämnden inom skälig tid har tillhandahållit honom en godtagbar bostad. I sammanhanget konstaterar förvaltningsrätten att en förutsättning för att kommunen ska kunna verkställa ett beslut om bostad med särskild service i en annan kommun är att det föreligger särskilda skäl (se 16 c § LSS). Några sådana skäl har inte framkommit i målet såvitt avser boendet i Gnesta. Förvaltningsrätten instämmer därför i IVO:s bedömning att det föreligger förutsättningar för att påföra kommunen särskild avgift. Enligt förvaltningsrättens mening är det inte fråga om ett sådant ringa fall att avgift inte ska tas ut.

Frågan är därefter till vilket belopp den särskilda avgiften ska fastställas och om det finns skäl att efterge den. Det ska i detta sammanhang särskilt beaktas hur länge dröjsmålet har pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Syftet med den särskilda avgiften är att en kommun eller ett landsting inte ska uppnå någon vinning genom att dra på sig en sanktionsavgift i stället för

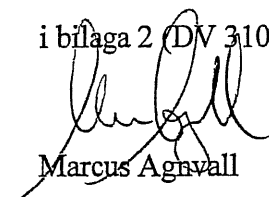
att tillhandahålla den aktuella insatsen. När beloppet bestäms i det enskilda fallet bör en viktig faktor vara hur länge dröjsmålet varat.

När det gäller en sådan insats som det nu är frågan om får ett visst dröjsmål med verkställandet anses acceptabelt. Enligt förvaltningsrättens mening bör oskäligt dröjsmål anses ha uppstått efter tre månader från det att nämnden beviljade insatsen. Den särskilda avgiften ska således, som IVO angett, avse perioden från och med den 11 juni 2014 fram till den 5 december 2015.

Förvaltningsrätten konstaterar att under den tid som beslutet inte var verkställt bodde NS hos sina föräldrar och hade insatser i form av ledsagarservice med 10 timmar per månad, korttidsvistelse med sju dygn per månad, daglig verksamhet och kollovistelse under sommaren. Han har också valt att tacka nej till de erbjudanden om bostad som han har fått i december 2014 och mars 2015. Med beaktande av NS situation anser förvaltningsrätten att han har haft goda levnadsvillkor under väntetiden. Detta bör påverka den särskilda avgiftens storlek (jfr. RÅ 2007 ref. 37 II). Vid en samlad bedömning anser förvaltningsrätten att den särskilda avgiften ska fastställas till 250 000 kr. Det har i målet inte framkommit några sådana synnerliga skäl som kan medföra eftergift av den särskilda avgiften. Ansökan ska således delvis bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (DV 3109/1 A).



Marcus Agnvall

Rådman

Nämndemännen Charlotta Ljungberg, Tony Nilsson och Kerstin Tärnholm har också deltagit vid avgörandet. Tanja Lindqvist har föredragit målet.



Inspektionen för vård och omsorg

ANSÖKAN

2016-03-04 Dnr 8.8.1-28066/2014-10 1(4)

Avdelning öst

Mohammad Daggari

Mohammad.Daggari@ivo.se

FÖRVALTNINGSRÄTTEN STOCKHOLM	
2016-03-07	
Första posten	
Målnr:	4581-16
Aktbil:	Avd: 33

Bilaga 1

Förvaltningsrätten i Stockholm
115 76 STOCKHOLM

Sökande

Inspektionen för vård och omsorg
Avdelning öst
Box 6202
102 34 Stockholm

Motpart

Stockholms stad
Älvsjö stadsdelsnämnd
Box 48
125 21 ÄLVSJÖ

Saken

Ansökan om särskild avgift enligt 28 a § lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS

Yrkande

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) yrkar att förvaltningsrätten ålägger Stockholms stad genom Älvsjö stadsdelsnämnd att betala en särskild avgift med ett belopp om 493 396 kronor. Avgiften ska utgå för perioden den 11 juni 2014 fram till dagen för verkställighet den 5 december 2015.

Grund

Stockholms stad ansvarar för att planera för att de personer som omfattas av lagen får sina behov tillgodosedda utan oskäligt dröjsmål. Kommunen har dröjt oskäligt länge med att verkställa beslutet. Enligt LSS 28 a § ska en kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats åläggas att betala särskild avgift.

En person (nedan benämnd NS) född 1990 beviljades den 11 mars 2014 bostad med särskild service enligt 9 § 9 LSS av Älvsjö stadsdelsnämnd i Stockholms stad (nämnden). Beslutet verkställdes den 5 december

2015. Det innebär ett dröjsmål om minst 20 månader räknat från dagen för beslut.

Med anledning av nämndens rapporteringsskyldighet rapporterades ärendet som ej verkställt till IVO den 9 oktober 2014. Skälet till att beslutet ännu inte var verkställt angavs vara resursbrist. Nämnden rapporterade senare att den enskilde tackat nej till erbjudanden den 3 och 15 december 2014. Mot bakgrund av uppgifterna i nämndens rapporter begärde IVO den 19 januari 2016 ett yttrande samt utredning, beslut och journalanteckningar i det aktuella ärendet.

Nämndens yttrande inkom den 24 februari 2016. I yttrandet anför nämnden att det råder en stor brist på boendeplatser. NS har dock haft andra insatser under väntetiden samt även erbjudits två boendialternativ som han tackade nej till. Under tiden har NS bott hemma hos sina föräldrar och haft insatser i form av daglig verksamhet, ledsagarservice och korttidsboende. NS erbjöds en plats i ett boende på Södermalm i oktober 2015 och flyttade in den 5 december 2015. Kostnaden för den ej verkställda insatsen beräknas enligt yttrandet vara 46 841 kr per månad. Nämnden har även redovisat totala kostnader för insatserna ledsagarservice, daglig verksamhet samt korttidsboende som NS haft under väntetiden.

IVO konstaterar inledningsvis att trots begäran har nämnden inte lämnat in utredningsunderlaget för det aktuella beslutet. IVO kan därmed inte avgöra i vilken situation NS befunnit sig när han ansökte om insatsen. Det går inte heller fastställa vid vilken tidpunkt NS lämnat in sin ansökan och vilka behov som skulle tillgodoses genom den beviljade insatsen. IVO:s yrkande i ärendet grundas således på de uppgifter som nämnden har lämnat in i sina rapporter och i sitt yttrande samt bifogade journalanteckningar.

Av bifogade journalanteckningar, som också ligger till grund för IVO:s ansökan, framgår bl.a. att den 8 april 2014 ändrar kommunens handläggare en tidigare intresseanmälan om bostad från 2011 till att gälla för servicebostad. Den 4 juli 2014 antecknas att NS:s pappa är besviken och påpekar att föräldrarna haft kontakt med en tidigare handläggare som endast registrerat en intresseanmälan för NS utan att informera om ansökan och beslut. Det går också att utläsa att NS tillsammans med sina föräldrar varit och tittat på en verksamhet i Tensta den 3 december 2014 och tyckte om den men ville se på fler lägenheter innan han bestämde sig. Den 15 december 2014 antecknas att servicelägenheten i Sollentuna inte längre är ledig men att NS kan få servicelägenheten i Tensta, vilken NS:s pappa tackar nej till. Den 27 mars 2015 antecknas att NS:s pappa tackar nej till ett boende i Gnesta kommun.

När det gäller erbjudandet till boende i Gnesta kommun anser IVO att det inte finns några särskilda skäl – utöver resursbrist – som gör det möjligt för kommunen att frångå huvudregeln att insatsen ska verkställas i hemkommunen. Av inlämnade handlingar framgår inte heller om NS har något särskilt behov som gör det svårt för kommunen att bemöta behovet i den egna kommunen.

Att NS:s pappa avböjde erbjudandet i Tensta samt att han tackade nej till erbjudandet i en annan kommun påverkar inte IVO:s bedömning om att oskäligt dröjsmål har pågått innan verkställighet skett. Detta med hänsyn till att det inte framgår om NS själv har tackat nej till nämndens erbjudanden eller om han uttryckt något specifikt önskemål om utformningen av den beviljade insatsen. Det framgår inte heller om NS har någon laglig företrädare för att bevaka hans intresse.

IVO utgår från att insatsen beviljades för att NS:s behov som en vuxen person inte längre kunde tillgodoses hemma hos sina föräldrar. Det tog över 20 månader innan beslutet verkställdes. Under väntetiden har NS:s pappa vid minst fem tillfällen efterfrågat verkställigheten. Det framgår också att NS:s intresse av att flytta till ett boende varit känt av nämnden i vart fall sedan år 2011 då kommunens handläggare ändrade en tidigare intresseanmälan. NS:s pappa påpekade också att NS:s intresse av boende registrerades tidigare utan att information om ansökan eller beslut meddelades.

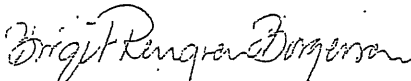
IVO bedömer mot bakgrund av omständigheterna i detta ärende att oskäligt dröjsmål har uppstått tre månader efter tidpunkten för nämndens beslut, den 11 mars 2014. Detta med hänvisning till att nämnden har känt till NS:s situation och behov av bostad sedan lång tid tillbaka och borde ha förutsatt hans kommande behov av egen bostad. Kommunen ska därför åläggas att betala en särskild avgift från och med den 11 juni 2014 fram till datum för verkställighet den 5 december 2015.

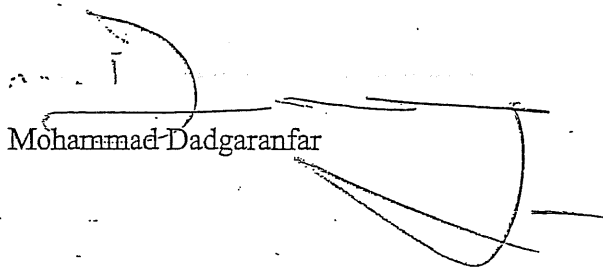
Nämnden har uppgett att kostnaden för den ej verkställda insatsen uppgår till 46 841 kronor per månad. Nämnden redovisar även en totalkostnad om 421 000 kr för insatsen daglig verksamhet, 75 000 kr för ledsagarservice och 350 000 kr för korttidsvistelse som NS varit beviljad under väntetiden. Enligt IVO ska endast kostnaderna för ledsagarservice och korttidsvistelse dras från kommunens besparing under väntetiden. Daglig verksamhet är en sådan insats som kan beviljas oavsett boendeform och kan därmed inte anses vara en ersättningsinsats för bostad med särskild service.

IVO anser det skäligt att den repressiva delen beräknas till 25 procent av den besparing som kommunen har gjort genom att inte verkställa beslutet inom skälig tid. Mot bakgrund av de kostnader nämnden uppgett i ärendet ska kommunen därför åläggas att betala en särskild avgift om $(46\ 841 \times 17,5) - (75\ 000 + 350\ 000) + (394\ 717 \times \% 25) = 493\ 396$ kronor varav 98 679 kronor utgör den repressiva delen.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Birgit Rengren Borgersen. I den slutliga handläggningen har inspektören Caroline Freyling deltagit. Inspektören Mohammad Dadgaranfar har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg


Birgit Rengren Borgersen


Mohammad Dadgaranfar

Bilagor:

Individerapport 2014-10-09 , 2015-01-08 och 2015-04-13

Begäran om yttrande 2016-01-19

Nämndens yttrande samt bifogad dokumentation

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.